

Dekabrın 6-da AB prezidenti Donald Tramp Qds hrini srailin paytaxt kimi tand v bu lkdkı sfirliyin

Tel-vivdn Qds

Arannews-Dekabrın 6-da AB prezidenti Donald Tramp Qds hrini srailin paytaxt kimi tand v bu lkdkı sfirliyin Tel-vivdn Qds krlcyini bildirdi. Belc, beynlxalq hququ, BMT qtnamlrını eynyn, Flstin probleminin n vaxtsa slh yolu il hll edilcyi midinin zrin qat xtt kn qarar qbul .edildi

Maraqldr ki, bu addm mslmanlarn Qds zrind nzarti itirmlrinin 100 illiyi rfsind ba verdi. Birinci cahan savann gediind, 1917-ci il dekabrın 9-da ingilislr osmanl-alman qvvlrini mlub edrk Qds l keirdilr. Taleyin istehzas is ondan ibartdir ki, bu hadisnin ba vermsind .Osmanlya qar syan etmi rblr hmiyytli rol oynamdlar

Qds dnyann n qdim yaay msknlrindn biridir. Onun 6 min il ya olduu sylnilir. O, hr brahimi dind mqdds hr hesab olunur. udaizmd v xristianlqda sas, slamda is Mkk v Mdindn sonra .nc mqdds hr saylr

Hm strateji hmiyytin, hm d corafi mveyin gr Qds antik dvrlrdn hcumlara, iallara mruz qalb. Bu baxmdan dnya tarixind n sralarda olan hlrldn biri, blk d birincisidir. 6 min illik tarixi rzind Qds n az 2 df tam dadlb (eramzn 70-ci ilind romallar v 1244-c ild xarzmilr .trfindn), 23 df mhasiry alnb, 52 df hcuma mruz qalb, 44 df fth edilib

Eramzdan vvl XI srd yhudilrin lin ken hr sonralar bir ox (Babil, hmni, skndr, Misir, Roma, Bizans) dvltrln trkibind olub. 614-c ild Sasani ah II Xorov Prviz hri Bizansdan alb. 15 il .sonra is Bizans Qds zrind nzarti brpa edib. Lakin bu vziyyt d uzun srmyib

Bu dvrd rbistan yarmadasnda yeni dvlit Xilaft yaranrd. Quruluunun ilk illrindn traf razilr ekspansiyaya balayan bu dvlit artq 638-ci ild Qds l keirdi. Bununla da hrd xallar dnmind .103 illik (88+15) fasil istisna olmaqla 13 sr davam edn mslman hegemonluu balad

Abbasilr xilaftinin ziflmsi il XI srd Qds i Fatimilr dvltinin nzartin keir. srin son rbnd fatimilr v slcuqlar hr urunda bir-birlri il dyikn mvffqiytyl mbariz aparlar. Bu mbarizy avropallar son qoydular. Birinci xa yr nticsind Qds xristianlarn lin keir v 1099-cu ild burada Qds krall .yaradlr

slam dnyasnn byk srkrdsi Slahddin yyubi 1187-ci ild Qds geri qaytard. Onun lmndn sonra is vladlar arasnda gedn kimlrdn istifad edn Mqdds Roma imperatoru II Fridrix diplomatik .yollarla hr zrind xristianlarn nzartini brpa etdi. Lakin analoji status-kvo cmi 15 il kdi

Monqol hcumlar nticsind darmadan ediln Xarzmahlar dvltinin yyubilr dvltin snan xeyli hrbi qvvsindn istifad edn sultan Salih 1244-c ild Qds geri qaytarr. Bundan sonrak 7 sr .rzind Qds mslmanlarn nzartind olur

yyubilr dvltinin squtu il hr 1260-c ild Misir mmlk sultanlnn, 1517-ci ild is Osmanl dvltinin hakimiytyi altna keir. Sultan Sleyman Qanununin zamannda Qdsn yeni dirlii balayr. mperiyann tolerant dini siyasti nticsind buradak ziyartgahlara xristian v yhudi zvarlarn .axn artr

Sultan Sleyman hri mdafi divarlar il haty alr. Maraqldr ki, 3 sr rzind halinin saynda xsusi artm olmadndan hr bu divarlarn hatsin sb qalr. Yalnz XIX srin ortalarında divarlardan knarda yeni tikililr ina olunur. ndi divar hatsind olan razi "Khñ hr", divarlardan knarda olan .is "Yeni hr" adlanr

rb milltiliyindn Osmanl dvltin qar istifady ilk df Rusiya chd etmidi. XVIII srin ikinci yarsnda onlar Misirin mmlk hakimi li by Kbirl laq yaratdlar, sultana qar xb mstqillik elan edcyi .tqdird dstklrini vd etdilir

1768-ci ild yeni rus-trk mharibsi balayarkn li by Misirin mstqilliyini elan etdi. Lakin bu dvrd dini hmrylik hl milltilikdn stn idi. li byin qounu hm d slam xlifsi olan Osmanl sultanna qar dymkdn imtina etdi. Nticd li by mlub oldu v dyd ald yaralardan 1773-c ild Qahir .zindannda ld

.Eyni taktikadan Birinci cahan sava zaman ingilislr daha uurla istifad etdilir

XIX srd Osmanl hakimiyytinin ucqarlara nzartinin ziflmsindn istifad edn ngiltr rblr yaayan razilrd xeyli mhmknmidi. Burada onlar yerli tayfa balar, nfuzlu feodallar, eyxlr il sx laq saxlayrdlar. Birinci cahan sava balayan kimi ingilislr bu laqlrdn yararlanaraq rblr trklr qar .xmaa thrk etdilir

Bir ox rb lideri ingilislrin tklifin msbt yanasalar da, n ciddi dstk Mkk rifi Hseyin bin lidn gldi. ngilislr ona mharibdn sonra yaranacaq byk rb dvltnin hkmdarln vd etmidir. Bundan .ruhlanan rif 1916-c il iyunun 8-d Osmanl dvltn qar qiyam qaldrd

Onsuz da ar rtr altnda mbariz aparann osmanllar rb syan lap xlmaz vziyyt sald. Artq iyunun 16-da rbistan yarmadasnn n mhm liman olan Cidd, daha sonra is Mkk itirildi. .Oktyabrda Mdin zrin hcum is trklr trfindn df edildi

Noyabr vllrind Hseyin bin liy loyal mirlrin toplants onu "rb vilaytlrinin kral" elan etdi. Yeni kraln tkil etdiyi hkumtd sas vziflri z oullar tuturdu. li ba nazir, Abdullah xarici il naziri, .Feysl is daxili il naziri idir

Lakin Hseyinin btn rblrin kral elan edilmsi ingilislrin yal vdlr verdiklri digr rb liderlri il mnasibtlrin zrr vururdu. Buna gr d onlar Hseyini yaln Hzicaz (rbistan yarmadasnn Mkk v .Mdinnin d daxil olduu qrb hisssi) kral kimi tandlar

1917-ci ilin vllrind ingilislr birlikd osmanllara qar dyn rblrin say artq 70 min atrd. May aynda Auda bu Tayinin rhrlik etdiyi bdvi rblr Qrmz dnizd trklrin nzart etdiklri son liman olan Akabe zrin hcuma kedir. Mhur ingilis kfiyyats Lourensin d itirak etdiyi dyldr sonra .trklr Akabeni itirdir

Akabe zrin hcumun hmiyyti Misirdn Flstin istiqamtin irlilyn ingilis qvvlrinin thksizliyini tmin etmkdn ibart idi. Bu mntqnin tutulmas il ingilislr artq kinmdn Qds zrin hcum ed .bildir

General Edmund Allenbinin komandanlq etdiyi ingilis ekspedisiya korpusu oktyabr son gnnd Beereba, noyabr vllrind Qazza hrlrini tutdular. Dekabr vllrind is Qds hndvrin .yaxnladlar

Qds mdafi edn trk v alman qvvlrin general Erik fon Falkenhayn rhrlik edirdi. ngilislrin canl qvv v texniki stnly saysind hrin ciddi mdafisini tkil etmk mmkn olmad. Dz 100 il nc, .1917-ci il dekabr 9-da Qds ingilislr trfindn tutuldu

.Bellikl, general Allenbi imperator II Fridrixdn 7 sr sonra Qds yiylnn ilk xristian fateh oldu Mslmanlarn is bu mqdds hrd oxsrlik hegemonluu baa atd. Sadc trklrin deyil, mhz mslmanlarn! Lakin rblr hl bunu drk etmirdir. Onlar Qdsn onlara verilcyi vdin inanr, ba vermi hadisni bayram edirdir. Edmund Allenbi is onlara tanrnn gndrdiyi xilaskar qismind .gnrd

Sonrak hadislr is mlumdur. Qds 30 il rzind Britaniya mandatnda oldu. Ondan sonra BMT-nin Qds he bir dvltn trkibin qatlmayan, beynlxalq nzart altnda olan razi elan etmsin baxmayaraq, hrin qrb hisssi srailin, rq hisssi is mslmanlarn nzartin kedi. 1967-ci ild ba .vern Altgnlk mharibd byk qlb qazanan srail hrin tamna nzart nail oldu

1980-i ild Knessetin qbul etdiyi qanunla Qds srailin paytaxt elan olundu. BMT T-nn iclasnda bu qanun "beynlxalq hququn pozulmas" kimi qiymtindirirk lv edilmlid oldu bildirildi. O zaman veto hququndan istifad etmyrk bitrf qalan AB bu gn Qds srailin paytaxt .kimi tand elan edir

Mkk rifi Hseyñ bin li ingilislr gstrdiyi xidmt mqabilind umduqlarna nail ola bilmdi. O, ninki btn rblrin kral olmad, htta sudlarla savada mlubiyt urayaraq Hicaz zrind hakimiytini d .itirdi. Hicaz glckd Sudiyy rbistan adlandrlacaq dvltn trkibin qatld

Lakin onun oullarnn bxti daha ox gtirdi. Feysl raqn kral elan edildi. Burada Haimi slalsinin .hakimiyti 1958-ci il inqilabndan sonra raqn respublika elan edilmsin qdr srd

Vaxtil Osmanl parlamentinin deputat olmu Abdulla bin Hseyñ is Transiordaniyann miri, .1946-c ildn is ordaniya kral oldu. Burada Haimi slalsinin hakimiyti gnmz qdr davam edir

Birinci cahan savandan sonra feldmaral rtbsi alm Eduard Allenbini is rblr artq xilaskar .kimi xatrlamlar. vzind sraild Allenbinin ad verilmi bir sra obyektlr mvcuddur

.Yaz mllifin fikirlrini ks etdirir v Meydan TV-nin mvqeyi il st-st dmy bilr